

POLGÁR BALÁZS

68

ELSŐ VILÁGHÁBORÚS MAGYAR HONVÉD MARADVÁNYAI A PRZEMYŚLI ERŐDRENDSZERNÉL

A *Nowiny* című lap 2018. április 18-i számának tudósítása szerint április 17-én egy, az első világháború alatt hősi halált halt magyar honvéd földi maradványai láttak napvilágot a lengyelországi Przemyszlben.

Przemyszl ikonikus helyet foglal el a nagy háború galíciai harcaiban.

A dualizmus éveiben kiépített erődrendszer a cári orosz hadsereg 1915. március 22-én foglalta el a Monarchia védőinek a – megmaradt hadianyag felrobbantása és a stratégiaileg legjelentősebb erődlemek lerontásával kísért – kapitulációja után. (Ekkor esett hadifogságba Gyóni Géza költő és Szódy Szilárd festő-, szobrász-, illetve éremművész is.) Az erődvárost később az Osztrák–Magyar Monarchia 1915 júniusában rövid ostromot követően vette vissza német szövetségeseivel.

A külső erődgyűrű északi részében levő (XI. számú) Duńkowiczki-erőd előterében található, ma mezőgazdasági művelés alatt álló földingatlan temetési helyének feltárása során több ruhagomb, egy övcsat, egy azonosságjegytok-, zsebkés-, puska/karabély- és textilmaradványok, valamint Mannlicher-töltények és egy Mannlicher-töltőkeret került elő. A ruhagombok, az övcsat és az igazolványjegy-jegytok segítségével lehetőség volt megállapítani, hogy az előkerült emberi maradványok egy magyar honvédé voltak. Az egyelőre név szerint nem azonosítható katona Przemyszl 1914–1915. évi orosz ostroma során halt hősi halált.

Általánosságban elmondható, hogy egy el-esett katona földi maradványai azonosításának legfontosabb tárgyi emléke az igazolványjegy és az azt tartalmazó jegytok. A Magyar Királyi Honvédség az első világháború idején használt igazolványjegytokjait az 1911. évi „Öltözeti és felszerelési szabályzat...” írja le: „Az igazolványjegy tok, csukló által összekötött sárgaréz bádogból készült két részből áll, melyek befelé hajtott szélekkel bírnak. A csuklószeg mindkét vége, az igazolványjegy megerősítése céljából befelé van hajtva. A csuklóval átellenes oldalon egy fülecs, illetve karika van, mely utóbbiba egy kétrétben fektetett 12 cm hosszú, feketére festett gyapjúszinórt alkalmazunk. A tokot az igazolványjeggyel a nadrágban e célra alkalmazott zsebecskében helyezük el és a szinórt az e zsebecske fölött levő gomblyukhoz erősítjük.”

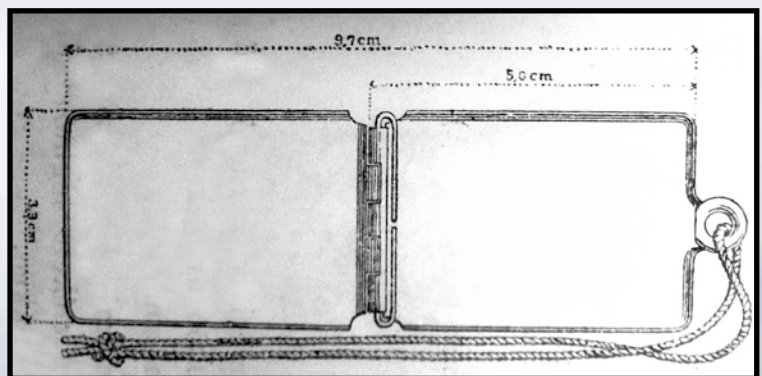
A hősi halott újratemetésével és a további hitelesítő terepi kutatások lehetőségével kapcsolatban a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum hivatalosan is felvette a kapcsolatot a világháborús hadisírok kutatásért felelős lengyel partnerszervezettel. A magyar honvéd földi maradványainak előkerülése több szempontból is jelentőséggel bír. Egyfelől lehetőség van a nagy háború egy újabb hősi halottjának a kegyeleti szempontokat is szem előtt tartó újratemetésére, másrészt a 2018 tavaszán talált katonasír példája jól szemlélteti, hogy az emberi maradványok azonosításakor mekkora jelentőséggel bír a régészet, illetve az igazságügyi régészet módszertanára épülő, tudományos igényű hadisírkutatás.

1891 M honvédövcsat (Norbert Ziętal felvétele)

Igazolványjegytok maradványa

„Igazolványjegy tok” rajza a Magyar Királyi Honvédség 1911. évi öltözeti és felszerelési szabályzatából

A hadisír lelőhelye az erőd északi előterében (Norbert Ziętal felvétele)